

An open book with yellowed pages is the central focus, resting on a light blue surface. Several white lilies with yellow centers and green leaves are arranged around the book, some partially covering the pages. The background is a soft, out-of-focus blue.

Ngũ văn 8

HƯỚNG DẪN GHI BÀI

Các em sẽ ghi bài những
nội dung hoặc những chỗ
có biểu tượng bàn tay
cầm cây viết nhé!

KIỂM TRA BÀI CŨ

Nêu đặc điểm của câu ghép, cách nối các vế câu ghép và cho 1 ví dụ về câu ghép.

Tiếng Việt 8: Tiết 36

DẦU NGỌC ĐƠN VÀ DẦU HẠI CHẤM

DẤU NGOẶC ĐƠN VÀ DẤU HAI CHẤM

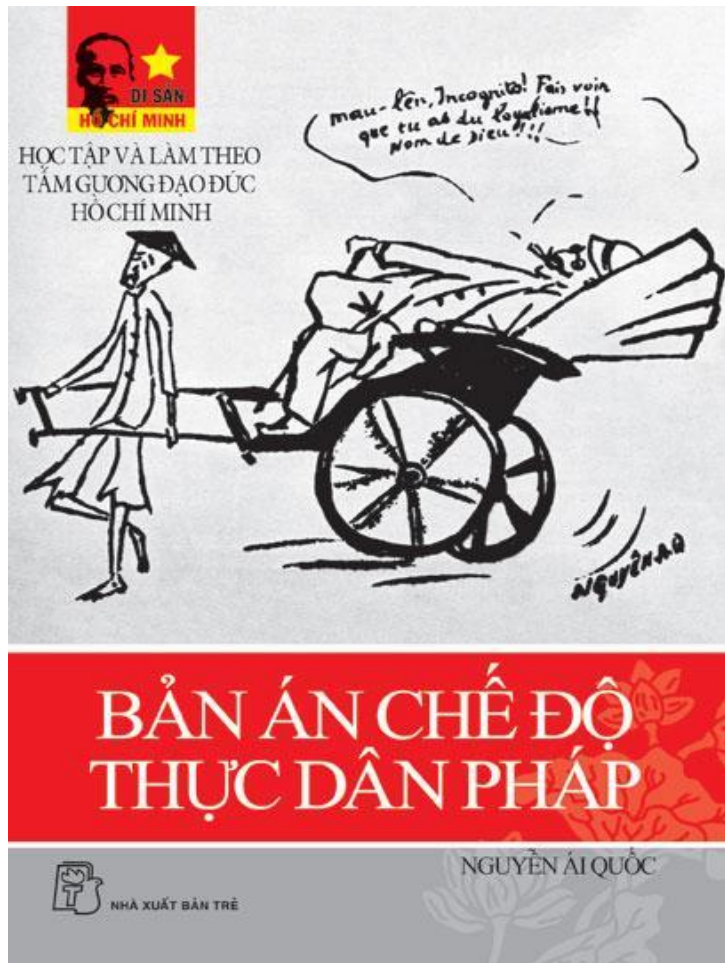
 I. Dấu ngoặc đơn.

 II. Dấu hai chấm.

 1. Tìm hiểu ví dụ:

SGK/135

Cho biết dấu hai
chấm trong các ví
dụ dưới đây được
dùng để làm gì ?

a) Đùng một cái, họ (những người bản xứ) được phong cho cái danh hiệu tối cao là “chiến sĩ bảo vệ công lí và tự do”.

(Nguyễn Ái Quốc, *Thuế máu*)

→ Đánh dấu phần có chức năng giải thích để làm rõ *họ* là ngụ ý chỉ *những người bản xứ*.

b. Gọi là kênh Ba Khía vì ở đó hai bên bờ tập trung toàn những con ba khía, chúng bám đặc sệt quanh các gốc cây (*ba khía là một loại còng biển lai cua, càng sắc tím đỏ, làm mắt xé ra trộn tỏi ớt ăn rất ngon*).

(Theo Đoàn Giỏi, *Đất rừng phương Nam*)

→ Đánh dấu phần có chức năng thuyết minh về một loài động vật mà tên của nó được dùng để gọi tên một con kênh, giúp người đọc hình dung rõ hơn về con kênh này.

c. Lí Bạch (701-762), nhà thơ nổi tiếng của Trung Quốc đời Đường, tự Thái Bạch, hiệu Thanh Liên cư sĩ, quê ở Cam Túc; lúc mới năm tuổi, gia đình về định cư ở làng Thanh Liên, huyện Xương Long thuộc Miên Châu (*Tứ Xuyên*).

Ngữ văn 7, tập 1

✂ → Đánh dấu phần bổ sung thêm thông tin về năm sinh và năm mất của nhà thơ Lí Bạch và cho biết Miên Châu thuộc tỉnh nào.

**Nếu bỏ phần trong dấu ngoặc đơn
thì ý nghĩa cơ bản của những đoạn
trích trên có thay đổi không? Vì
sao?**

Nếu bỏ phần nội dung trong dấu ngoặc đơn thì ý nghĩa cơ bản của các đoạn trích trên không thay đổi. Vì phần trong dấu ngoặc đơn là phần chú thích, nhằm cung cấp thêm thông tin, không thuộc phần nghĩa cơ bản.

**Em hãy nêu công dụng
của dấu ngoặc đơn?**

2. Bài học

Dấu ngoặc đơn: dùng để đánh dấu phần chú thích (giải thích, thuyết minh, bổ sung).

* GN1 (SGK/143)

Cho biết các dấu ngoặc đơn trong hai ví dụ dùng để làm gì?

1. Nam Cao sinh năm 1915 (?) – 1951, nhưng có tài liệu ghi năm sinh của ông là 1917.

→ Dùng dấu ngoặc đơn với dấu chấm hỏi (?) để tỏ ý hoài nghi.

2. Một thế kỉ văn minh, khai hóa (!) của thực dân cũng không làm ra một tác phẩm. Tre vẫn còn vất vả mãi với người.

(Thép Mới – Cây tre Việt Nam)

→ Dùng dấu ngoặc đơn với dấu chấm than (!) để tỏ ý mỉa mai.

- Lưu ý dấu ngoặc đơn còn có thể được dùng để:
  - Dùng dấu ngoặc đơn với dấu chấm hỏi (?) để tỏ ý hoài nghi.
  - Dùng dấu ngoặc đơn với dấu chấm than (!) để tỏ ý mỉa mai.

Phần nào trong các câu sau
có thể cho vào trong dấu
ngoặc đơn? Tại sao?

1. Nam, lớp trưởng lớp 8B, hát rất hay.
2. Mùa xuân, mùa đầu tiên trong một năm,
cây cối đâm chồi nảy lộc.
3. Bộ phim Dòng sông phẳng lặng, do Việt
Nam sản xuất, rất hay.

4. An-đéc-xen 1805-1875 là nhà văn Đan Mạch nổi tiếng với loại truyện kể cho trẻ em.

Có thể cho vào trong dấu ngoặc đơn các phần nằm giữa hai dấu phẩy vì đó là các phần chỉ có tác dụng giải thích thêm.

1. Nam (*lớp trưởng lớp 8B*) hát rất hay.
2. Mùa xuân (*mùa đầu tiên trong năm*) cây cối đâm chồi nảy lộc.
3. Bộ phim Dòng sông phẳng lặng, (*do Việt Nam sản xuất*), rất hay.

4. An-đéc-xen (1805-1875) là nhà văn Đan Mạch nổi tiếng với loại truyện kể cho trẻ em.

DẤU NGOẶC ĐƠN VÀ DẤU HAI CHẤM

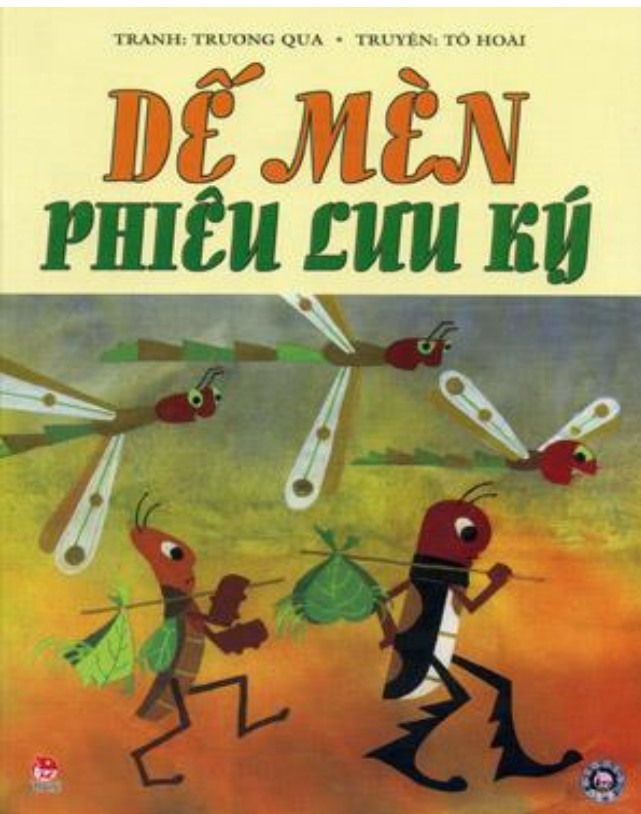
 I. Dấu ngoặc đơn.

 II. Dấu hai chấm.

 1. Tìm hiểu ví dụ:

SGK/135

Cho biết dấu hai
chấm trong các ví
dụ dưới đây được
dùng để làm gì ?

a. Ròi Dế Choắt loanh quanh, bấn khoăn. Tôi phải bảo:

- Được, chú mình cứ nói thẳng thừng ra nào.

Dế Choắt nhìn tôi mà rằng:

- Anh đã nghĩ thương em như thế thì hay là anh đào giúp cho em một cái ngạch sang bên nhà anh, phòng khi tắt lửa tối đèn có đứa nào đến bắt nạt thì em chạy sang...

(Tô Hoài, Dế Mèn phiêu lưu ký)

→ Đánh dấu (báo trước) lời đối thoại của Dế Mèn và Dế Choắt.

b. Như tre mọc thẳng, con người không chịu khuất.

Người xưa có câu: “Trúc dầu cháy, đốt ngay vẫn thẳng”. Tre là thẳng thắn, bất khuất.

~~👉~~ → Đánh dấu (báo trước) lời dẫn trực tiếp

c. Con đường này tôi đã quen đi lại
lắm lần, nhưng lần này tự nhiên thấy
lạ. Cảnh vật xung quanh tôi đều thay
đổi, vì chính lòng tôi đang có sự
thay đổi lớn: Hôm nay tôi đi học.

~~→~~ → Đánh dấu phần giải thích lí
do thay đổi tâm trạng của tác
giả.

Hãy nêu công dụng của
dấu hai chấm?

2. Bài học.

Dấu hai chấm dùng để:

- *Đánh dấu (báo trước) phần giải thích, thuyết minh cho một phần trước đó.*
- *Đánh dấu (báo trước) lời dẫn trực tiếp (dùng với dấu ngoặc kép) hay lời đối thoại (dùng với dấu gạch ngang).*

* GN2 (SGK/135)

Dấu hai chấm trong ví dụ sau được dùng để làm gì ?

Hôm sau Lão Hạc sang nhà tôi. Vừa thấy tôi, lão báo ngay:

- *Cậu Vàng đi đời rồi, ông giáo ạ !*
- *Cụ bán rồi ?*
- *Bán rồi! Họ vừa bắt xong.*

(*Lão Hạc*, Nam Cao)

 → Dấu hai chấm trong câu dùng để đánh dấu lời đối thoại.

Hãy thêm dấu hai chấm vào các câu sau cho đúng với ý định người viết:

- Người Việt Nam nói “Học thầy không tày học bạn”, nhưng cũng nói “Không thầy đố mày làm nên”.
- Nam khoe với tôi rằng “Hôm qua nó được điểm 10”.

Thêm dấu hai chấm vào các câu sau cho đúng với ý định người viết:

- Người Việt Nam nói: “Học thầy không tày học bạn”, nhưng cũng nói: “Không thầy đố mày làm nên”.
- Nam khoe với tôi rằng: “Hôm qua nó được điểm 10”.

 III. LUYỆN
TẬP

 Bài tập 1: SGK/135-136

Giải thích công dụng của dấu ngoặc đơn
trong những đoạn trích sau:

a. Qua các cụm từ “tiệt nhiên” (rõ ràng, dứt khoát như thế, không thể khác), “định phận tại thiên thư” (định phận tại sách trời), “hành khan thủ bại hư” (chắc chắn sẽ nhận lấy thất bại), hãy nhận xét về giọng điệu của bài thơ.

(Ngữ Văn 7, tập 1)

→ ***Đánh dấu phần giải thích.***

b. Chiều dài của cầu là 2290m
(kể cả phần cầu dẫn với chín
nhịp dài và mười nhịp ngắn)..

(Thúy Lan, *Cầu Long Biên*
chứng nhân lịch sử)

➔ ***Đánh dấu phần thuyết minh***

c. Đề văn bản có tính liên kết, người viết (**người nói**) phải làm cho nội dung của các câu, các đoạn thống nhất và gắn bó chặt chẽ với nhau; đồng thời, phải biết kết nối các câu, các đoạn đó bằng những phương tiện ngôn ngữ (**từ, câu...**) thích hợp

(Ngữ Văn 7, tập 1)

Vị trí 1: Đánh dấu phần bổ sung

Vị trí 2: Đánh dấu phần thuyết minh

Bài tập 2: SGK/136

Giải thích công dụng của dấu hai chấm trong những đoạn trích sau:

- a. Nhưng họ thách nặng quá: nguyên tiền mặt phải một trăm đồng bạc, lại còn cau, còn rượu .. cả cưới nữa thì mất đến cứng hai trăm bạc.

(Nam Cao, *Lão Hạc*)

→ Đánh dấu (báo trước) phần giải thích.

b. Tôi không ngờ Đế Choắt nói với tôi một câu như thế này:

- Thôi, tôi ốm yếu quá rồi chết cũng được. Nhưng trước khi nhắm mắt tôi khuyên anh: ở đời mà có thói hung hăng bậy bạ, có óc mà không biết nghĩ, sớm muộn rồi cũng mang vạ vào mình đấy.

(Tô Hoài, *Đế mèn phiêu lưu kí*)

→ **Vị trí 1: Đánh dấu (báo trước) lời đối thoại**

→ **Vị trí 2: Đánh dấu (báo trước) phần thuyết minh**

c. Rồi một ngày mưa rào. Mưa giăng giăng bốn phía. Có quầng nắng xuyên xuống biển, óng ánh đủ màu: xanh lá mạ, tím phớt, hồng, xanh biếc,...

(Vũ Tú Nam, *Biển đẹp*)

→ **Đánh dấu (báo trước) phần thuyết minh**

Bài tập 3: SGK/136 Có thể bỏ dấu hai chấm trong đoạn trích sau được không? Trong đoạn trích này, tác giả dùng dấu hai chấm nhằm mục đích gì?

Tiếng Việt có những đặc sắc của một thứ tiếng đẹp, một thứ tiếng hay. Nói thế có nghĩa là nói rằng: tiếng Việt là một thứ tiếng hài hòa về mặt âm hưởng, thanh điệu mà cũng rất tế nhị, uyển chuyển trong cách đặt câu. Nói thế cũng có nghĩa là nói rằng: tiếng Việt có đầy đủ khả năng để diễn đạt tình cảm, tư tưởng của người Việt Nam và để thoả mãn cho yêu cầu của đời sống văn hoá nước nhà qua các thời kì lịch sử.

(Đặng Thai Mai)

Không thể bỏ dấu hai chấm trong đoạn trích, tác giả sử dụng dấu hai chấm để báo trước phần thuyết minh cho một phần trước đó.

Bài tập 4: SGK/137

Phong Nha gồm có hai bộ phận: *Động khô* và *Động nước*.

(*Trần Hoàng*)

- Có thể thay dấu hai chấm bằng dấu ngoặc đơn được không? Nếu thay thì ý nghĩa của câu có gì thay đổi ?
- Nếu viết lại là *Phong Nha: Động khô và Động nước* thì có thể thay dấu hai chấm bằng dấu ngoặc đơn được không ? Vì sao?

A

B

Phong Nha gồm hai bộ phận: động khô và động nước

Phong Nha gồm hai bộ phận (động khô và động nước)

Thay được, vì nghĩa cơ bản không thay đổi.

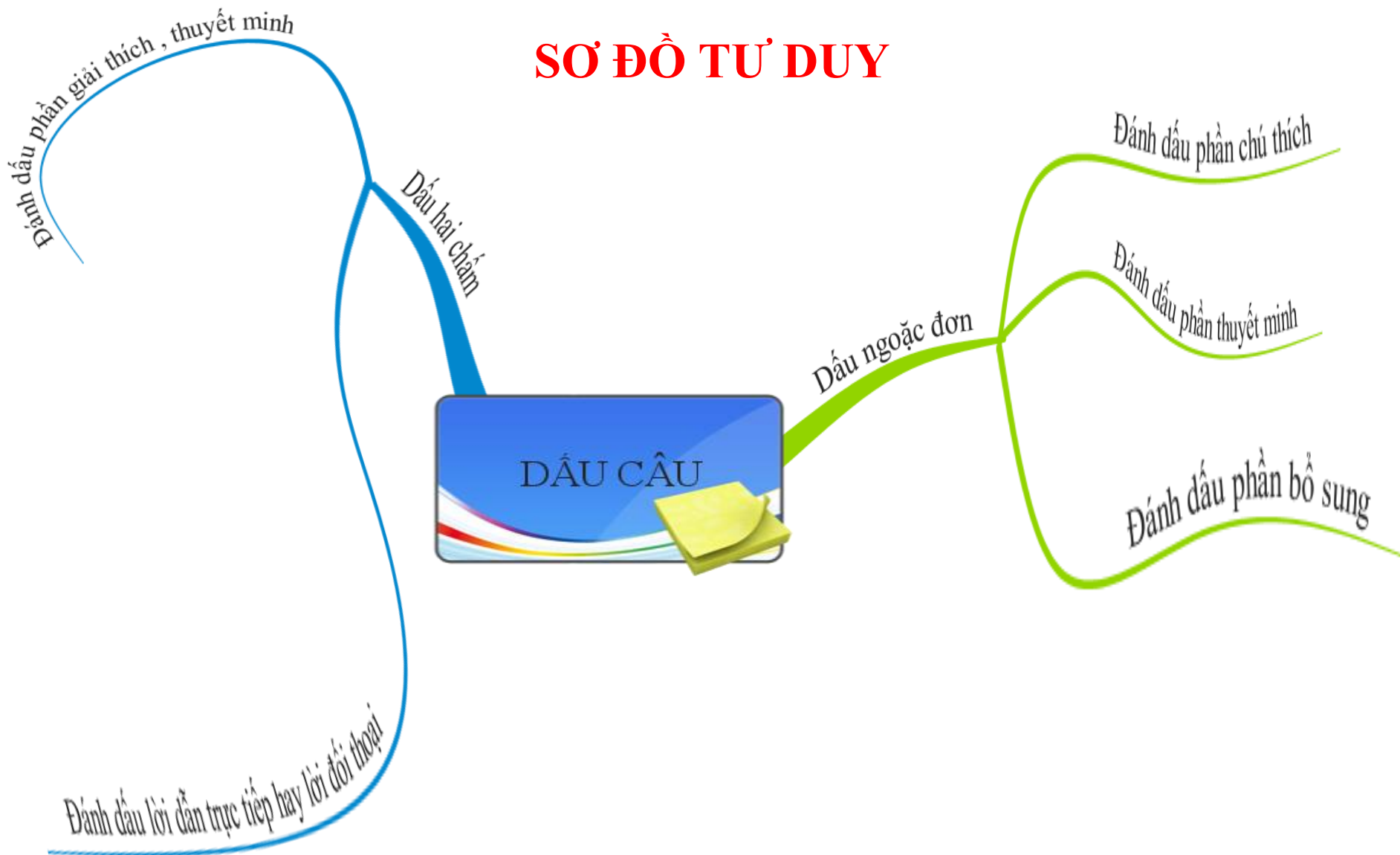
Phong Nha gồm: động khô và động nước

Phong Nha gồm (động khô và động nước)

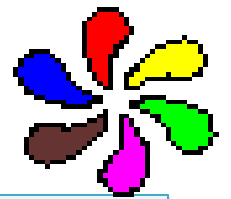

Không thay được, vì ý nghĩa cơ bản thay đổi (không rõ nghĩa)

SƠ ĐỒ TƯ DUY

HƯỚNG DẪN TỰ HỌC:

- Học thuộc lòng 2 nội dung bài học.
- Hoàn thành các bài tập còn lại trong SGK.
- Soạn bài mới: Tiết 37. Dấu ngoặc kép.
- + Tìm hiểu ví dụ,
- + Trả lời câu hỏi SGK,
- + Làm trước phần luyện tập.

